

BÖLÜM 5

YAŞLILARDA BAĞIŞIKLAMA

Gamze UĞUR¹
Meryem YILDIZ AYVAZ²

GİRİŞ

Dünya nüfusu hızla yaşlanırken, doğumda beklenen yaşam süresi artmaktadır. Birleşmiş Milletler raporuna göre, 2020 yılında 65 yaş ve üzeri nüfus yaklaşık 757 milyondur ve yapılan 2050 yılı projeksiyonlarında bu sayının iki katına çıkacağı, doğum hızında düşüş ve doğumda beklenen yaşam süresindeki artışa bağlı olarak tüm popülasyon içerisinde yaşlı birey oranının yüzde 9,3'ten yüzde 16,0'ya yükseleceği öngörülmektedir (1). Demografik yapıda gerçekleşmesi beklenen bu değişim nedeniyle yaşlı sağlığı ile ilgili koruyucu uygulamalar gündeme gelmektedir. İlerleyen yaşla birlikte meydana gelen fizyolojik ve patolojik değişiklikler, kardiyovasküler hastalıklar, diyabet, kronik böbrek yetersizliği gibi kronik hastalıklar ve bu hastalıklara bağlı komplikasyonlar açısından büyük bir risk oluşturmaktadır. Bağışıklık sisteminde meydana gelen olumsuz değişiklikler ise enfeksiyon hastalıklarının yaşlı bireylerde ciddi bir mortalite ve morbidite nedeni olmasına yol açmaktadır (2,3).

Sağlık Bakanlığının yetişkinler için hazırladığı aşı takviminde, 65 yaş üstü bireyler için pnömokok, influenza, difteri, tetanoz gibi aşılarda önerilmekte, çocukluk döneminde eksik kalan aşılarda tamamlanması amaçlanmakta ve özellikle yaşlı bireylerin aşılarda için çalışmalar yürütülmektedir (4,5).

Bu bölümde yaşla birlikte immün sistemde meydana gelen değişiklikler ve yaşlılarda uygulanması önerilen aşılarda ilgili bilgiler yer almakta, yaşlı popülasyonda bağışıklamanın önemi, bağışıklamanın önündeki engeller ve çözüm stratejileri hakkında farkındalık oluşturmak amaçlanmaktadır.

¹ Öğr. Gör., Yalova Üniversitesi Termal Meslek Yüksekokulu, Yaşlı Bakımı Programı, gamze.ugur@yalova.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Koç Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, meryemyildiz7@gmail.com

morbidite oranlarında artış yaşanmasına neden olabilir. Bu durumun yaşanmaması için hükümet, medya ve sağlık profesyonellerinin iş birliği ile yürütülen daha kapsamlı ve organize çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır (14,31,32).

KAYNAKLAR

1. United Nations Department of Economic and Social Affairs. *World population ageing 2020 highlights*. [Online] https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org/development/desa/pd/files/undesd_pd2020_world_population_ageing_highlights.pdf [Accessed: 2th September 2021]
2. Koldaş L. Yaşlı popülasyonda bağışıklama (aşılama). *Türk Kardiyol Dern Ars*. 2017;45 (5): 124-12. doi: 10.5543/tkda.2017.62379
3. Crooke SN, Ovsyannikova IG, Poland GA, Kennedy RB. Immunosenescence and human vaccine immune responses. *Immun Ageing*. 2019; 16:25. doi: 10.1186/s12979-019-0164-9
4. Sağlık Bakanlığı. *Ulusal çocukluk dönemi aşılama takvimi 2020*. [Online] https://asi.saglik.gov.tr/images/yayinlar/85x55cm_Cep_Asi_Takvimi.pdf [Accessed: 2th September 2021]
5. Sağlık Bakanlığı. *Yetişkin aşılama*. [Online] <https://asi.saglik.gov.tr/asi-kimlere-yapilir/lisite/30-yeti%C5%9Fkin-a%C5%9F%C4%B1lama.html> [Accessed: 2th September 2021]
6. Guyton A, Hall E. *Tıbbi Fizyoloji*. (Çağlayan Yeğen B, Alican İ, Solakoğlu z, Çev. Ed.) 12. Baskı. Ankara: Nobel Tıp Kitabevi; 2013. p.423-444.
7. Songu M, Katılmış H. Enfeksiyondan korunma ve immün sistem. *J Med Updates*. 2012;2(1):31-42. doi:10.2399/jmu.2012001006
8. Goldberg EL, Shaw AC, Montgomery RR. How inflammation blunts innate immunity in aging. *Interdiscip Top Gerontol Geriatr*. 2020; 43:1-17. doi: 10.1159/000504480
9. Büke AÇ. Yaşlılarda bağışıklama. *Ege Tıp Dergisi*. 2015; 54:35-40. doi: 10.19161/etd.344146
10. Halil M. Yaşlılık ve İmmün Sistem. In: Arıoğlu S (ed). *Geriatri ve Gerontoloji*. Ankara: MN Medikal ve Nobel Ltd. Şti; 2006. p. 263-271.
11. Yalçın AD, Terzioğlu E, Gorczynski RM. İmmün yaşlanma. *Turkish Journal of Geriatrics*. 2011; 14 (3): 276-280.
12. Ciabattini A, Nardini C, Santoro F, et al. Vaccination in the elderly: The challenge of immune changes with aging. *Seminars in Immunology*. 2018; 40: 83-94.
13. Wagner A, Weinberger B. Vaccines to prevent infectious diseases in the older population: immunological challenges and future perspectives. *Front. Immunol*. 2020; 11:717-737. doi: 10.3389/fimmu.2020.00717
14. Türkiye Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Derneği. *Erişkin Bağışıklama Rehberi 2019*. [Online]. <https://www.ekmud.org.tr/haber/264-turkiye-ekmud-eriskin-bagisiklama-rehberi> [Accessed: 5th September 2021]
15. Erdoğan Hİ, Öner C. İmmün yaşlanma ve yaşlılarda influența ve pnömokok aşısının önemi. *TJFMPC*. 2019; 13(4): 567-572. doi: 10.21763/tjfmpe.653275
16. Doherty TM, Connolly MP, Del Giudice G, et al. Vaccination programs for older adults in an era of demographic change. *European geriatric medicine*, 2018; 9(3): 289-300. doi: 10.1007/s41999-018-0040-8
17. Burke M, Rowa T. Vaccinations for older adults. *Current Geriatrics Reports*. 2019; 7(4): 250-255.
18. Coll PP, Costello VW, Kuchel GA, et al. The prevention of infections in older adults: vaccination. *Journal of the American Geriatrics Society*. 2020; 68(1), 207-214. doi: 10.1111/jgs.16205
19. Şengelen M. **Yaşlılık döneminde bağışıklama çalışmaları ve COVID-19**. In: **Gökçe Kutsal Y, Aslan D. (eds.) Covid-19 Pandemi Sürecinde İleri Yaş Grubuna Yaklaşım**. Ankara: Türk Geriatri Derneği; 2020. p. 32-36.

20. İlan G, Sain Güven G, Akova M. Yaşlılarda Bağışıklama. In: In: Arıoğul S (ed). Geriatri ve Gerontoloji. Ankara: MN Medikal ve Nobel Ltd. Şti; 2006. p. 295-298.
21. Van de Garde MD, Knol MJ, Rots NY, et al. Vaccines to protect older adults against pneumococcal disease. *Interdiscip Top Gerontol Geriatr.* 2020; 43: 113-130. doi: 10.1159/000504490
22. Kutlu R. Yaşlılarda bağışıklama. In: İzbırak G. (ed.). Birinci Basamakta Yaşlı Sağlığı. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2019. p.58-62.
23. Weinberger B. Vaccination of adults and the older population against tetanus, diphtheria, pertussis, and tick-borne encephalitis: the importance of booster vaccinations throughout life. *Interdiscip Top Gerontol Geriatr.* 2020; 43;146-157. doi: 10.1159/000504489
24. T.C. Sağlık Bakanlığı. Covid-19 aşısı bilgilendirme platformu. [Online] <https://covid19asi.saglik.gov.tr/TR-77706/covid-19-asisi-ulusal-uygulama-stratejisi.html> [Accessed: 18th September 2021]
25. Salmanođlu DS, Çalışkan EE, Sofu M, et al. COVID-19 tanı testleri, tedavisindeki aşlar ve ilaçlar; Güncel durum. *Uludađ Üniversitesi Tıp Fakóltesi Dergisi.* 2021;47(2), 295-308. doi: 10.32708/uutfd.957260
26. Sapçı E, Güngörmüş Z. Çığ Gibi Büyüyen Evrensel Sorun: Aşı Karşıtlığı-Aşı Reddi ve Hemşirelerin Sorumlulukları. *J Educ Res Nurs.* 2021; 18(3): 352– 355. doi: 10.5152/jern.2021.60243
27. Bekis Bozkurt H. Aşı Reddine Genel Bir Bakış ve Literatürün Gözden Geçirilmesi. *Kafkas J Med Sci.* 2018; 8(1):71–76 doi: 10.5505/kjms.2018.12754
28. Filiz M, Kaya M. Systematic Review of Studies to Determine Factors Affecting Vaccine Rejection / Instability / Contrast. *Türk Akademik Sosyal Bilimler Arařtırma Dergisi,* 2019; 2(2): 1-7.
29. Sandhofer MJ, Robak O, Frank H, Kulnig J. Vaccine hesitancy in Austria : A cross-sectional survey. *Wien Klin Wochenschr.* 2017;129(1-2):59-64. doi:10.1007/s00508-016-1062-1
30. Chan HK, Soelar SA, Md Ali SM, et al. Trends in vaccination refusal in children under 2 years of age in Kedah, Molaysio: A 4 year review from 2013 to2016. *Asia Pac J Public Health.* 2018;30(2):137-146. doi:10.1177/1010539517751312
31. Toprak D, Köksal İ, Sargın M, et al. Erişkin aşılması, uygulamadaki sorunlar ve çözüm önerileri, aile hekimlerinin erişkin aşılmasındaki rolü. *Türkiye Aile Hekimliđi Dergisi.* 2018; 22(3), 166-174. doi: 10.15511/tahd.18.00366
32. Ecarno F, Maggi S, Michel JP. Strategies to improve vaccine uptake throughout adulthood. *Interdiscip Top Gerontol Geriatr.* 2020; 43; 234-248. doi: 10.1159/000504486